

2026-06-02

Dnr 2026/3096

Konsekvensutredning för föreskrift
om säkerhetsledningssystem,
dammsäkerhetsrapport och
helhetsbedömning enligt förordningen
(2024:183) om
konsekvensutredningar

Remiss

Innehåll

1.	Svenska kraftnäts bemyndigande	3
2.	Problembeskrivning och förändring som eftersträvas	3
3.	Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas	3
4.	Alternativa lösningar	4
5.	Konsekvenser för berörda aktörer	4
6.	Den kommunala självstyrelsen	8
7.	Förslagets förhållande till EU-rätten	8
8.	Regeringens medgivande	8
9.	Tidpunkt för ikraftträdande, särskilda informationsinsatser samt utvärdering	8

Remiss

1. Svenska kraftnäts bemyndigande

Enligt 5 §, 7–8 §§ i förordningen (2014:214) om dammsäkerhet ska den som är skyldig att underhålla en damm som är klassificerad enligt 11 kap. 24 och 25 §§ miljöbalken för verksamheten upprätta och arbeta efter ett säkerhetsledningssystem, årligen lämna in en dammsäkerhetsrapport till tillsynsmyndigheten samt utföra en helhetsbedömning av dammens säkerhet vart tionde år. Resultatet av bedömningen ska dokumenteras och lämnas till tillsynsmyndigheten.

Enligt 10 § förordningen (2014:214) om dammsäkerhet får Affärsverket svenska kraftnät meddela föreskrifter om innehållet i samt omfattningen och dokumentationen av säkerhetsledningssystemet, helhetsbedömningen och dammsäkerhetsrapporten.

2. Problembeskrivning och förändring som eftersträvas

Förslagen i föreskriften kommer tydliggöra krav som redan idag åläggs berörda aktörer i förordningen (2014:214) om dammsäkerhet. Vidare finns idag vägledning¹ för tillämpning av aktuella bestämmelser i förordningen enligt ovan. Även om vägledning finns saknas bindande regler som preciserar kraven på innehållet i, omfattningen och dokumentation av säkerhetsledningssystemet, helhetsbedömningen och dammsäkerhetsrapporten. Det gör att kvaliteten på underlagen kan variera och försvåra tillsynen. Genom att förtydliga regelverket genom föreskrift ges förutsättningar för att förbättra kvaliteten på dessa underlag och i förlängningen bedöms det öka förutsättningarna för ett förbättrat dammsäkerhetsarbete och en utvecklad dammsäkerhet för klassificerade dammar. Förslagen kommer även bidra till att underlätta och effektivisera länsstyrelsernas tillsynsarbete.

3. Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Om inte Svenska kraftnät nyttjar sitt bemyndigande om att ta fram föreskrifter kommer möjligheten att genom tillsynen ställa krav på ett förbättrat dammsäkerhetsarbete fortsatt vara liten. Nuvarande läge kommer bestå, vilket minskar möjligheterna till en effektivare tillsyn och utvecklingen

¹ Säkerhetsledningssystem, helhetsbedömning och årlig dammsäkerhetsrapportering En vägledning från Affärsverket svenska kraftnät jml. 5-8 §§ förordningen (2014:214) om dammsäkerhet, dnr 2025/2769

av egenkontroll där det behövs samt innebär en kvarstående olikriktning inom tillsynen och dammsäkerhetsarbetet över landet.

4. Alternativa lösningar

Svenska kraftnät bemyndigades ta fram föreskrifter enligt ovan, år 2014. Svenska kraftnät valde att ta fram en vägledning och mallar/stöd om säkerhetsledningssystem, dammsäkerhetsrapport och helhetsbedömning. Alternativet är att inte ta fram några föreskrifter och enbart vidareutveckla den vägledning och de stöd som Svenska kraftnät redan tagit fram. Svenska kraftnät ser dock inte det som ett alternativ då det inte skulle innebära kravställning genom bindande krav eller någon ökad tydlighet i fråga om innehåll, omfattning och dokumentation. Det skulle vidare fortsatt vara svårare för länsstyrelsen att fullgöra sitt uppdrag som tillsynsmyndighet med enbart vägledning och framtagna mallar och stöd, vilka inte är bindande jämfört med föreskrift.

5. Konsekvenser för berörda aktörer

Svenska kraftnät bedömer att, genom att lyfta kraven från vägledning till föreskrift kommer tydligheten öka i innebörden av kraven i förordningen (2014:214) om dammsäkerhet om vad som ska ingå i innehåll, omfattning och dokumentation av säkerhetsledningssystemet, dammsäkerhetsrapporten och helhetsbedömningen, vilket kommer leda till en förbättrad kvalitet på dammsäkerhetsarbetet inom verksamheten och i förlängningen effektivisera underhållsansvarigas dammsäkerhetsarbete samt tillsynen.

De statliga myndigheter och andra aktörer som närmast berörs av förslagen är de länsstyrelser som är tillsynsmyndigheter för vattenverksamheter enligt 2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen (2011:13) och därmed dammar i dammsäkerhetsklass, Svenska kraftnät inom ramen för sitt tillsynsvägledande uppdrag och att samverka för en effektiv tillsyn, samt de som är skyldiga att underhålla en damm som är klassificerad enligt 11 kap. 24 och 25 §§ miljöbalken, i fortsättningen benämnda underhållsansvariga (i normalfallet ägaren av dammen/dammanläggningen).

Samtliga länsstyrelser förutom länsstyrelsen i Gotlands län har dammar i dammsäkerhetsklass i sitt län, vilket innebär att 20 tillsynsmyndigheter berörs av förslaget.

Antal underhållsansvariga som berörs av förslagen är runt 120 med ägarskap över totalt drygt 460 dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A, B och C.

Konsekvenser för Svenska kraftnät

Förslaget bedöms få positiva effekter för Svenska kraftnät inom ramen för myndighetens tillsynsvägledande uppdrag och samverkan för en effektiv tillsyn då kraven tydliggörs. Förslaget ger förutsättningar till en enhetligare rapportering över landet, i synnerhet genom det formaliserade kravet på en standardiserad tabellsammanställning. Därigenom får Svenska kraftnät tillgång till systematisk och jämförbar data. Förslaget bedöms skapa en likriktning som förbättrar myndighetens möjligheter att på nationell nivå följa upp och analysera dammsäkerhetsarbetet över tid. Det i sin tur, kan möjliggöra identifiering av generella trender och strukturella brister, vilket kan bidra till att Svenska kraftnät kan rikta sin tillsynsvägledning och sina informationsinsatser dit de gör störst nytta.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Förslagen förväntas, generellt, inte få några negativa kostnadsmissiga konsekvenser för länsstyrelserna. Bedömningen är att förslaget istället kommer öka förutsättningarna att effektivisera länsstyrelsernas tillsynsarbete och i förlängningen att en tillfredsställande dammsäkerhet uppnås där det idag råder brister. Svenska kraftnät bedömer att förslaget leder till en ökad enhetlighet i rapporteringen från de underhållsansvariga, vilket bedöms underlätta tillsynen för länsstyrelserna. Det innebär vidare att länsstyrelserna får en tydligare rättslig grund inom ramen för sitt uppdrag som tillsynsmyndighet, i fråga om att ställa krav på underhållsansvariga vid begäran av information, förelägganden etc.

Länsstyrelserna erhåller idag tillsynsavgifter för tillsyn av dammsäkerhet enligt 3 kap. 11 a § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn. För en damm klassificerad i dammsäkerhetsklass A utgår en årlig avgift på 96 000 kronor. För en damm klassificerad i dammsäkerhetsklass B är avgiften 32 000 kr per år och för en damm klassificerad i dammsäkerhetsklass C 6 400 kronor per år. Utöver denna avgift kan länsstyrelsen även ta ut en tillsynsavgift på 800 kr per timme enligt 7 kap. 7 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn, om tillsynen kan anses befogad. I de uppföljningar av länsstyrelsernas tillsyn som Svenska kraftnät gör årligen uppger länsstyrelserna i allmänhet att avgifterna ligger på en väl avvägd nivå. Flera länsstyrelser har även oanvända tillsynsintäkter i slutet av året.²

Konsekvenser för regioner och kommuner

Förslaget rör inte direkt kommuner och regioner, med förbehåll för de fåtal kommuner som innehar underhållsansvar för dammar i

² Länsstyrelsernas rapportering om dammsäkerhetstillsyn 2025/2026, dnr 2025/6868

dammsäkerhetsklass, se vidare under "Konsekvenser för underhållsansvariga".

Konsekvenser för underhållsansvariga

Att underhållsansvariga ska upprätta och arbeta enligt säkerhetsledningssystem, årligen lämna in dammsäkerhetsrapport till tillsynsmyndigheten och vart tionde år utföra och dokumentera en helhetsbedömning är i sig inga nya krav, utan har funnits i förordning sedan 2014. Skillnaden är att Svenska kraftnät med förslaget föreskriver i högre detalj vad som ska ingå i innehåll, omfattning och dokumentation. De krav som nu föreslås ställs i föreskriften motsvarar i stor utsträckning den vägledning för säkerhetsledningssystem, dammsäkerhetsrapport och helhetsbedömning som Svenska kraftnät gav ut 2020, senast reviderad 2025, och som många underhållsansvariga anpassat sig till.

Svenska kraftnäts framtagna vägledande dokument har i fråga om säkerhetsledningssystem i stor utsträckning inarbetats i Energiföretagens och Svemins riktlinjer för dammsäkerhet, RIDAS och GruvRIDAS. Merparten av de underhållsansvariga för landets vattenkraftsdammar respektive gruvdammar har, i egenskap av medlemsföretag, förbundit sig att följa riktlinjerna.

Landets underhållsansvariga för dammar i dammsäkerhetsklass kan delas in i två grupper i fråga om antal dammanläggningar, typ av verksamhet och arbetssätt kring dammsäkerhet.

Cirka tio företag har från tio till som högst 70 anläggningar och äger sammantaget närmare två tredjedelar av dammanläggningarna med dammar i dammsäkerhetsklass. Av dessa har sex företag inom kraftindustrin en eller flera A-dammar, därtill ytterligare en aktör inom kraftindustrin och en kommun. Samtliga av dessa större företag inklusive de som har A-dammar arbetar sedan länge enligt branschriktlinjer för dammsäkerhet – RIDAS/GruvRIDAS.

Resterade drygt 100 underhållsansvariga har endast en eller ett fåtal dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass B och C. En stor andel av dessa är inte medlemmar i Energiföretagen eller Svemin, arbetar inte enligt RIDAS eller GruvRIDAS, och/eller bedriver annan typ av verksamhet än vattenkraft och gruvnäring. Mot denna bakgrund bedömer Svenska kraftnät de underhållsansvariga, i normalfallet dammägarna, förutsättningar, kompetens och erfarenhet av systematiskt dammsäkerhetsarbete varierar stort mellan de båda grupperna.

Mer precist i fråga om förslaget om säkerhetsledningssystemet finns redan etablerade förväntningar i Svenska kraftnäts vägledning, men förslaget

bedöms ge förutsättningar att mer effektivt följa upp kraven på säkerhetsledningssystem då de kopplas till dammsäkerhetsrapporten, och utöver underlag för tillsynsmyndigheten kan användas som ett verktyg för intern rapportering.

Gällande dammsäkerhetsrapporten har flera underhållsansvariga dammanläggningar i flera län och där finns behov av tydlighet kring vilka uppgifter som ska ingå i den årliga rapporteringen, för en ökad likriktning över landet. Bilagan, tabellen, är ett verktyg för att upprätthålla denna likriktning och även ge möjlighet att under vissa förutsättningar motivera underlåtelse från delar av rapporteringskraven för de dammanläggningar där förutsättningar för detta är uppfyllda. En viss ökad administrativ börda kan förväntas det första året efter föreskriftens ikraftträdande, det vill säga 2027, eftersom tabellen och rapporteringens innehåll i övrigt delvis har omformats i detta förslag. Föreskriften möjliggör lättnader för vissa underhållsansvariga avseende innehåll och omfattning av dammsäkerhetsrapporten. I fråga om verksamhetsrapport gäller detta gruppen underhållsansvariga med ett fåtal anläggningar i dammsäkerhetsklass B och/eller C. I fråga om anläggningsrapport gäller detta underhållsansvariga till dammanläggningar med tillfredställande dammsäkerhet, utan väsentliga brister eller avvikelser. Innehållet i utformningen av anläggningsrapport och verksamhetsrapport är inte detaljstyrd mot bakgrund av att varje företag ska ha utrymme att utforma det i enlighet med verksamhetens art och omfattning.

I fråga om förslaget om helhetsbedömning blir det tydligare vad som ska ingå i rapporten som lämnas till tillsynsmyndigheten. Svenska kraftnät bedömer utifrån stickprov att det idag råder skillnader i utformningen av den dokumentation som beskriver resultatet av helhetsbedömningen och att dokumentationen inte sällan är bristfällig. Vidare kan den samlade säkerhetsutvärderingen vara otillräckligt motiverad och lever därmed inte upp till syftet. Mot denna bakgrund föranleds tillsynsmyndigheten att begära in kompletteringar, vilket i sig kan innebära mer administrativ börda för underhållsansvarig. Vidare finns underhållsansvariga som inte förstått innebörden av att genomföra en helhetsbedömning.

Det är svårt att kvantifiera hur stora kostnader föreskriften skulle kunna innebära för underhållsansvariga generellt. Anpassning till ny rapportering uppskattas, det första rapporteringsåret, till en dag per dammanläggning med dammar i dammsäkerhetsklass. För en stor underhållsansvarig med ett flertal dammanläggningar bedöms anpassningsarbetet kunna effektiviseras så att tidsåtgång per dammanläggning blir mindre.

För de underhållsansvariga som använder sig av RIDAS och GruvRIDAS har arbete enligt säkerhetsledningssystem och genomförande av

helhetsbedömning i stor utsträckning redan etablerats och då bedömer Svenska kraftnät att föreskriften inte innebär några större kostnader. För övriga innebär föreskriften förtydliganden, men bedöms, på längre sikt inte ge några ökade kostnader.

6. Den kommunala självstyrelsen

Förslaget inskränker inte på något sätt den kommunala självstyrelsen. Kommuner kan dock beröras av förslaget i egenskap av verksamhetsutövare och underhållsansvarig för en damm eller dammanläggning.

7. Förslagets förhållande till EU-rätten

Svenska kraftnät bedömer att förslaget är förenligt med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.

8. Regeringens medgivande

Föreskrifternas tillämpning bedöms inte leda till väsentligt ökade kostnader för staten, kommuner eller regioner. Svenska kraftnät bedömer därför att regeringens medgivande inte behöver inhämtas.

9. Tidpunkt för ikraftträdande, särskilda informationsinsatser samt utvärdering

Svenska kraftnäts bedömning är att föreskriften kan träda i kraft den 1 december 2026.

Svenska kraftnät har under föreskriftsarbetets gång haft flera möten och informationstillfällen med tillsynsmyndigheterna och Energiföretagen samt Svemin om förslagen. Informationsinsatser planeras även kopplat till ikraftträdandet. Svenska kraftnät kommer anpassa informationsinsatserna till de olika grupperna av underhållsansvariga, då behoven av stöd ser olika ut gällande typ av verksamhet, kompetens och arbetssätt för egenkontroll och dammsäkerhetsarbete, hur många dammar och typen av dammar som ingår i de underhållsansvarigas verksamhet.

Information kommer även ges gällande de revideringar som kommer göras av de vägledningarna och stöd som Svenska kraftnät tidigare tagit fram, för att anpassas till den nya författningen.

Svenska kraftnät kommer löpande att utvärdera effekterna av förslaget. Svenska kraftnät följer årligen upp länsstyrelsernas tillsyn samt den årliga

rapporteringen från underhållsansvariga. Den första utvärderingen blir lämpligen 2028.

Remiss